

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

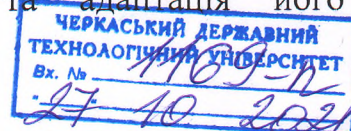
Слинька Миколи Юрійовича

«Смарт-спеціалізація регіону як інструмент інноваційного розвитку»,
яку подано на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка

Ознайомлення з дисертаційною роботою та опублікованими працями дає
підстави для розгорнутої характеристики результатів
наукових досліджень *Слинька Миколи Юрійовича*
та визначення відповідності дисертації критеріям і вимогам,
що визначаються Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора
філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України
від 6 березня 2019 року № 167 до робіт на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

1. Актуальність теми дослідження

Інноваційна складова розглядається сьогодні у світі найбільш прогресивною, дієвою та швидкою основою регіонального розвитку, для досягнення якого регіональна влада має акумулювати зусилля всіх прямих та непрямих учасників процесу створення інновацій – від представників освітньої спільноти, які готують високопрофесійних фахівців, здатних до генерування новітніх ідей і рішень, та беруть безпосередню участь у науковій роботі, що виконується закладами освіти на замовлення державної і регіональної влади та ділового середовища, і до фахівців суб'єктів господарювання, до складу безпосередніх обов'язків яких входить оновлення й модернізація управлінських та техніко-технологічних рішень організації виробничого процесу. За умов хронічної недостатності коштів на регіональний розвиток, яку відчували зарубіжні суб'єкти господарювання, на рівні регіонального управління розвинутих країн було розроблено новий підхід до точкового або відбіркового інноваційного оновлення й модернізації виробництва, в основу якого було покладено принцип поєднання зусиль, тобто цілеспрямованого направлення всіх ресурсів, що є у розпорядженні регіону на інноваційний розвиток одного виду діяльності, який має найвищий потенціал до інноваційного зростання. Новий метод отримав назву смарт-спеціалізація і набув широкого використання на регіональному рівні в розвинутих країнах світу. Для України даний метод є повністю новим, проте враховуючи той факт, що смарт-спеціалізацію на державному рівні обрано в якості головного інструменту інноваційного розвитку регіонів країни, що прописано в регіональних стратегіях розвитку, потребує досить глибокого теоретичного визначення зміст даного методу та адаптація його

інструментарію до умов функціонування українського ділового середовища. Отже, можемо стверджувати, що дисертаційну роботу Слинька М.Ю. присвячено розв'язанню актуальної проблеми – розробці наукових та практичних підходів щодо інноваційного зростання регіонів України на підґрунті запровадження інструменту смарт-спеціалізації.

Актуальність тематики дисертаційної роботи підтверджується також і тим, що дослідження проводилися у межах науково-дослідних робіт Черкаського державного технологічного університету (м. Черкаси) Міністерства освіти і науки України при виконанні двох тем:

«Перспективи та пріоритети розвитку економіки регіонів України» (державний реєстраційний номер 0118U004995, 2018–2021 рр.);

«Теорія і практика сталого розвитку: держава, бізнес, громада» (державний реєстраційний номер 0120U104957, 2020–2023 рр.).

Наведені аргументи підкреслюють актуальність, своєчасність та затребуваність наукового дослідження, яке здійснив *Слинько Микола Юрійович* на тему «Смарт-спеціалізація регіону як інструмент інноваційного розвитку».

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації *Слинька Миколи Юрійовича*, основними працями, опублікованими за темою роботи, дає підстави зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються високим рівнем достовірності та ґрунтовності. Отримані висновки свідчать про значний внесок у розвиток регіональної економіки та регіонального менеджменту, теорію інноваційного зростання та регіонального розвитку.

Дисертантом правильно сформульовано мету і завдання дослідження, що стосуються обґрунтування теоретичних засад смарт-спеціалізації регіону та формування практичних рекомендацій щодо оцінювання можливостей її реалізації для забезпечення інноваційного розвитку регіональної економіки, що було реалізовано через формування теоретичної бази смарт-спеціалізації регіону, обґрунтування ключових принципів реалізації смарт-спеціалізації, узагальнення світового досвіду реалізації смарт-спеціалізації на регіональному рівні, обґрунтування методичного підходу до комплексного оцінювання стратегічної орієнтації регіону на смарт-спеціалізацію та інноваційний розвиток, обґрунтування методичного підходу щодо оцінювання передумов реалізації смарт-спеціалізації, моделювання впливу показників функціонування освітньої, наукової та інноваційної сфер діяльності регіону на динаміку його результуючих показників, обґрунтування концептуального підходу до встановлення галузевих пріоритетів реалізації

смарт-спеціалізації, розробку концептуальної платформи реалізації смарт-спеціалізації в регіоні.

Методичне забезпечення роботи базується на використанні широкого спектру сучасних та прогресивних методів дослідження, серед яких слід назвати системний підхід, логічне узагальнення, аналіз рядів динаміки та структурних зрушень, порівняльний та графічний аналіз, картографічний метод та регресійний аналіз, метод експертних оцінок.

Теоретичною основою дисертації слугують фундаментальні положення економічної теорії, фінансово-економічного аналізу, регіональної економіки, наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців стосовно питань активізації інноваційного розвитку регіону, обґрунтування доцільності використання інструменту смарт-спеціалізації на регіональному рівні, систематизації зарубіжного досвіду до реалізації смарт-спеціалізації регіону.

Таким чином, зміст дисертаційної роботи свідчить про високий рівень обґрунтованості та достовірності її наукових положень, висновків і рекомендацій.

Порушення академічної доброчесності в роботі Слинька М.Ю. не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримання усіх норм законодавства про авторське право.

3. Ступінь новизни наукових положень дисертації

Основний науковий результат роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних засад і розробленні науково-практичних рекомендацій щодо реалізації смарт-спеціалізації як інструменту активізації інноваційного розвитку регіональної економіки. Найвагомішими науковими досягненнями дисертації слід виділити такі.

1. *Доповнено понятійно-категорійний апарат теорії регіонального розвитку* через поглиблення сутності поняття «смарт-спеціалізація регіону». У роботі пропонується розглядати це базове для дослідження поняття як альтернативну стратегію регіонального інноваційного розвитку, що ґрунтується на спрямованому інноваційному зростанні незначної кількості інвестиційно привабливих видів економічної діяльності регіону, які під час реалізації процедури смарт-спеціалізації отримують широкі можливості ресурсного забезпечення та інвестування. Результатом реалізації процедур смарт-спеціалізації має стати бурхливий розвиток обраних видів діяльності в регіоні, дивіденди від якого мають бути пролонгованими на всі інші сфери діяльності, що дозволить суттєво підвищити рівень і якість життя населення регіону (с. 43-44).

2. *Визначено та обґрунтовано ключові принципи реалізації проектів смарт-спеціалізації в регіоні.* Для кожного принципу встановлено зміст,

особливості застосування на рівні регіону та доцільний фокус уваги стейкхолдерів при його реалізації, що у комплексі має сприяти зменшенню ймовірності виникнення організаційних помилок при прийнятті управлінських рішень на регіональному рівні при реалізації проєктів смарт-спеціалізації (с. 39-40).

3. *Систематизовано світовий досвід реалізації проєктів смарт-спеціалізації регіону з конкретизацією характеристик його ключових складових та базових обмежень, які виступають чинниками стримування інноваційного розвитку території. Узагальнення провідного світового досвіду у сфері смарт-спеціалізації дозволило обґрунтувати напрями його адаптації на рівні окремого регіону, що прискорить темпи інвестиційного зростання регіональної економіки (с. 71-84).*

4. *Розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання орієнтації регіонів країни на смарт-спеціалізацію та інноваційний розвиток. В основу методики покладено поетапну процедуру встановлення ступеня ґрунтовності вибору регіонами напряму смарт-спеціалізації, рівня інноваційності наукових досліджень й спроможності регіону акумулювати ресурси, що у комплексі дозволяє підвищити ефективність прийняття органами регіональної влади управлінських рішень щодо процедур реалізації смарт-спеціалізації та прискорити темпи інноваційного розвитку на регіональному рівні (с. 90-103).*

5. *Здобутком роботи є розробка методичного підходу щодо конкретизації передумов реалізації смарт-спеціалізації на регіональному рівні. В основу підходу покладено оцінювання конкурентоспроможності освітньої та наукової сфер, інноваційності ділового середовища та достатності обсягів інвестування наукових досліджень, що має стати підґрунтям для розроблення органами регіональної влади дорожньої карти щодо нарощування освітнього, наукового та інноваційного потенціалу регіону (с. 107-125).*

6. *Деталізовано процедуру моделювання впливу факторів реалізації смарт-спеціалізації, до яких у роботі було віднесено освітню, наукову та інноваційну сфери регіону, на динаміку валового регіонального продукту та наявного доходу. За результатами моделювання встановлено напрям, силу та моделі впливу кожного з факторів, що дозволило конкретизувати чинники активізації інноваційного розвитку території та охарактеризувати дієві важелі фінансово-економічної стабілізації регіональної економіки (с. 132-139).*

7. *Створено концептуальний підхід до встановлення галузевих пріоритетів реалізації проєктів смарт-спеціалізації регіону. В основу підходу покладено процедуру оцінювання відповідності обраного регіональною владою напряму смарт-спеціалізації тим видам економічної діяльності, які мають найвищий рівень інвестиційної перспективності для*

розвитку регіональної економіки та подальшого коригування на цій основі обраних напрямів смарт-спеціалізації, що дозволить підвищити рівень інноваційного розвитку регіональної економіки з метою її поступового виведення з кризового стану (с. 145-150).

8. *Запропоновано концептуальний підхід до побудови платформи реалізації смарт-спеціалізації на рівні регіону*, що базується на врахуванні на окремих етапах втілення у життя проєктів смарт-спеціалізації обґрунтованих в дослідженні ключових обмежень та важливих аспектів управління, орієнтація на які дозволить оптимізувати зусилля органів регіональної влади щодо розробки та запровадження дієвих заходів інтенсивного інноваційного розвитку регіональної економіки (с. 163-168).

Основні положення дисертаційної роботи *Слинька Миколи Юрійовича* є добре обґрунтованими і в цілому створюють теоретико-методичні засади інноваційного та соціально економічного розвитку регіонів України на основі створення умов для поширення принципів смарт-спеціалізації на регіональному рівні.

4. Повнота викладу положень дисертації в опублікованих роботах

Основні результати дослідження опубліковано в 17 наукових працях, серед яких 1 стаття у міжнародних наукометричних виданнях (Scopus), 8 статей – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 8 праць – у матеріалах наукових конференцій, Загальний обсяг публікацій – 8,75 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 6,94 д.а.

Зазначене дає змогу зробити висновок про достатній рівень повноти відображення в наукових публікаціях автора основних положень дисертаційної роботи, що винесені на захист. Характер видань, зміст і оформлення наукових праць відповідають вимогам щодо забезпечення релевантності висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

5. Важливість для науки і практики результатів дослідження й рекомендації щодо їхнього подальшого використання

Дисертація *Слинька Миколи Юрійовича* має наукову і практичну значущість. Цінність результатів дослідження полягає в розробленні теоретико-методичних основ і практичних рекомендацій щодо можливостей поширення в Україні принципів смарт-спеціалізації на регіональному рівні з метою активізації інноваційного розвитку.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що положення дисертації спрямовані на поширення принципів смарт-

спеціалізації на регіональному рівні та активізацію на цьому підґрунті процесів інноваційного розвитку території, що має стати поштовхом для соціально-економічного оздоровлення регіональної економіки. До результатів, що мають найвагоміше практичне значення належать узагальнені етапи та принципи реалізації концепції смарт-спеціалізації на рівні регіону; сформульовані обмеження у використанні та обґрунтовані можливості адаптування в Україні провідного світового досвіду у сфері смарт-спеціалізації; систематизація показників оцінювання різних характеристик реалізації смарт-спеціалізації на рівні регіону; план заходів стабілізації ситуації в аграрному секторі України як найбільш затребуваному напрямі смарт-спеціалізації регіонами України; концептуальна платформа реалізації смарт-спеціалізації в регіонах країни. Означені положення можуть бути використаними при розробці документів прогностичного і програмного характеру стратегічного розвитку регіону, які визначають механізми та інструменти акумулювання та регулювання ресурсних потоків в межах реалізації концепції смарт-спеціалізації регіонів України.

Запропонований автором методичний та аналітичний інструментарій запровадження на регіональному рівні та подальшої активізації процесів смарт-спеціалізації використано в роботі Черкаського обласного центру зайнятості (довідка № 10-07/1688 від 22.06.2021 р.), ПАТ «Черкасиобленерго» (довідка № 5927/08 від 30.06.2021 р.), Виконавчого комітету Лисянської селищної ради Лисянського району Черкаської області (довідка № 1678 від 05.07.2021 р.), Маловисківської міської ради (довідка №621/04-07.02 від 14.04.2021 р.)

Основні наукові результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Черкаського державного технологічного університету під час викладання дисциплін «Формування іміджу територій», «Сталий місцевий розвиток та корпоративна соціальна відповідальність», «Тренінг-курс Start-up», «Капітал в системі економічного зростання», «Фінансовий менеджмент», «Обґрунтування господарських рішень», «Публічна служба», «Проектний аналіз» (довідка № 649/01-10.04 від 21.06.2021 р.).

6. Дискусійні положення й критичні зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження, слід відзначити, що не всі положення дисертаційної роботи є бездоганними, по деяким з них потрібно зробити такі зауваження.

1. Виходячи зі змісту поняття «смарт-спеціалізація регіону», яке було запропонованим у роботі (с. 43), виходить, що концептуальною умовою реалізації даного процесу на практиці має стати «синергетичне спрямування зусиль усіх учасників ринкових відносин». Тобто після

грунтового вибору напряму смарт-спеціалізації на його розвиток мають бути спрямованими всі наявні у розпорядженні регіону ресурси. Водночас механізму такого перерозподілу ресурсів в роботі не запропоновано та не розроблено процедур повернення ресурсів.

2. Практична результативність процедур смарт-спеціалізації регіону значною мірою буде залежати від ступеня дослідження ринкової кон'юнктури та результативності проведення роз'яснювальної інформаційної компанії в регіоні, цільовою аудиторією якої має стати як безпосередньо населення, так і всі групи стейкхолдерів. Водночас у роботі не здійснено наголосу на маркетингових аспектах реалізації процедур смарт-спеціалізації та не створено механізму реагування на зміну ринкової кон'юнктури.

3. Дослідження і систематизація зарубіжного досвіду у сфері реалізації смарт-спеціалізації (п. 1.3) дозволили дійти висновку про досить високу ймовірність досягнення позитивних очікуваних результатів від даного інструменту регіонального управління, що пов'язано з цілим комплексом впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. Саме тому в роботі доцільно було б обґрунтувати окремо для кожного регіону України заходи, реалізація яких на практиці дозволила б мінімізувати ризик невдачі та застрахувати від можливих втрат ресурсів і часу.

4. На с. 63 в табл. 1.1 автором систематизовано показники оцінювання різних характеристик реалізації смарт-спеціалізації на рівні регіону, серед яких три показники було запропоновано безпосередньо дисертантом. На наш погляд, по-перше, доцільно було б винести в якості наукової новизни пропозиції автора щодо нових показників і суттєвим чином посилити в роботі методичну частину їх використання та, по-друге, ці показники мали б бути покладеними в основу реалізації аналітичної частини роботи як її методичне підґрунтя.

5. Дисертант в роботі детально та всебічно проаналізував зміст кожної зі Стратегій розвитку регіонів України на період до 2027 р., які і проголошують необхідність запровадження процедур смарт-спеціалізації. Водночас доцільно було б також додатково зробити детальний аналіз змісту Плану реалізації даних стратегій, який було затверджено на рівні обласних державних адміністрацій в країні. Це дозволило б чітко визначити ступінь мотивації регіональної влади щодо реалізації принципів смарт-спеціалізації та отримати матеріал для прогнозування ймовірного рівня успішності компанії по запровадженню процедур смарт-спеціалізації на регіональному рівні в Україні.

Наголосимо, що зазначені недоліки та дискусійні моменти не мають принципового характеру, не впливають на загальну позитивну оцінку наукових результатів проведеного дослідження. Дискусійність окремих

положень дисертації засвідчує складність та багатогранність обраного для вирішення наукового завдання, а також перспективність подальшого дослідження сформульованих автором проблемних питань.

7. Стиль викладення дисертаційної роботи

Матеріали дисертації викладено в науковому стилі, логічно, системно і послідовно. Дисертаційна робота характеризується смисловою завершеністю та цілісністю. Мова дисертації є грамотною та лаконічною.

8. Загальний висновок про відповідність дисертації

встановленим вимогам

Пропонована до захисту дисертація на тему «Смарт-спеціалізація регіону як інструмент інноваційного розвитку» Слинька М.Ю. є завершеною, самостійною науковою працею, в межах якої вирішено низку теоретико-методичних та практичних питань, які передбачали дослідження процесу реалізації на рівні регіонів смарт-спеціалізації з метою інтенсифікації інноваційного розвитку території.

За змістом, науково-теоретичною і практичною значущістю дисертація Слинька М.Ю. повною мірою відповідає вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167. Автор дослідження, Микола Юрійович Слинько, заслуговує на присудження наукового ступеню доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор
проректор з наукової роботи
Центральноукраїнського національного
технічного університету
Міністерства освіти і науки України

25.10.2021 р.

О.М. Левченко